

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2220

Vragen van het lid **Jasper van Dijk** (SP) aan de Minister van Buitenlandse Zaken over *het weigeren van Europese Wob- aanvragen door de Europese Commissie over het Europees Herstelfonds* (ingezonden 16 februari 2022).

Antwoord van Minister **Hoekstra** (Buitenlandse Zaken) (ontvangen 24 maart 2022).

Vraag 1, 2, 3, 4

Wat vindt u van de conclusies van het artikel van Follow The Money waarin gewezen wordt op het met weinig argumenten afwijzen van de vele Wob-verzoeken betreffende de documentatie over de gesprekken in het kader van het Herstelfonds? ¹

Wat vindt u van het antwoord van de Europese Commissie op het Wob-verzoek van Follow the Money waarin het verzoek wordt afgewezen omdat het financieel, monetair of economisch belang van de Europese Unie op het spel staat?

Kunt u ingaan op het tweede argument voor afwijzing, namelijk dat openbaarmaking de besluitvorming van de instelling zou ondermijnen?

Bent u het eens met het oordeel van postdoctoraal onderzoeker Maarten Hillebrandt dat de Europese Commissie in haar afwijzing slordig te werk is gegaan?

Antwoord 1, 2, 3, 4

Het is niet aan het kabinet om te treden in de vraag of de Europese Commissie verordening EG 1049/2001 (hierna: de Eurowob) correct heeft toegepast. Als er twijfels bestaan of de Europese Commissie de verzoeken tot toegang correct heeft afgehandeld kan een verzoeker zich richten tot de EU Ombudsman of het Gerecht (onderdeel EU Hof van Justitie). Daarnaast heeft ook het Europees parlement (EP) een rol. Het EP controleert de Europese Commissie en EP-leden kunnen de Europese Commissie hierover vragen stellen.

¹ Follow the Money, 9 februari 2022, «Brussel weigert documenten over coronamiljarden openbaar te maken», www.ftm.nl/artikelen/recovery-files-eu-transparency-nl?share=VcBhc3BkJ2PuaoJcOSfkE4F8SiFs%2F0gba2M18v6m5Ly4UJ4%2FN9oi%2BxYCBwlsWY%3D

Vraag 5

Wat zegt het volgens u over de transparantie van de herstelplannen dat de journalisten in vijftien lidstaten (die zich aansloten bij het onderzoeksteam van Follow the Money) op nagenoeg dezelfde barrière stuitten?

Antwoord 5

Het is niet aan het kabinet om een oordeel te vellen over hoe andere lidstaten zijn omgegaan met inzageverzoeken op nationaal niveau. Iedere lidstaat is zelf verantwoordelijk voor de inrichting van deze nationale procedures.

Aangenomen mag worden dat ook in de nationale procedures instellingen zijn aangewezen zoals een ombudsman of een rechtbank waar verzoekers zich tot kunnen richten als er twijfels bestaan over de correcte afhandeling van een inzageverzoek.

In algemene zin geldt dat er tussen EU-lidstaten verschillen bestaan in de manier waarop er met transparantie en informatievoorziening wordt omgegaan. Dat zou een verklaring kunnen zijn voor de verschillen tussen landen.

In Nederland bestaat de mogelijkheid om een verzoek in te dienen op basis van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). In het artikel staat dat het Wob-verzoek dat ingediend is in Nederland door de journalisten als redelijk succesvol is geïdentificeerd.

De Minister van Financiën heeft in de beantwoording van eerdere vragen van uw Kamer² aangegeven dat de eerste conceptversie van het Nederlands Herstel- en Veerkrachtplan voor raadpleging met uw Kamer en het bredere publiek zal worden gedeeld. Op basis van ontvangen inbreng wordt een tweede conceptversie opgesteld die wederom gedeeld zal worden met uw Kamer. Op deze manier hebben belanghebbenden voldoende mogelijkheden tot het leveren van inbreng.

Bovendien heeft de Minister van Financiën de betrokken departementen verzocht om de documenten die in het kader van het Wob-verzoek van het door u aangehaalde onderzoeksteam openbaar gemaakt worden, zo spoedig mogelijk met uw Kamer te delen. Voorafgaand aan openbaarmaking worden de verschillende belanghebbenden, waaronder de Europese Commissie, om zienswijzen gevraagd. Indien de Europese Commissie gemotiveerd aangeeft dat de uitgewisselde stukken niet openbaar kunnen worden gemaakt, dan wordt die zienswijze in principe gevolgd.

Vraag 6

Wat zegt dit volgens u over het huidige functioneren van de Eurowob?

Antwoord 6

Allereerst benadrukt het kabinet bij de beantwoording van deze vraag dat de (ervaringen met) nationale procedures van lidstaten geen verband houden met (het functioneren van) de Eurowob. Het staat EU onderdanen vrij om zowel binnen de eigen lidstaat als op EU-niveau een verzoek tot toegang tot documenten in te dienen conform de daarvoor geldende procedures.

Nederland maakt zich binnen de EU hard voor goede toepassing van de Eurowob. Daarnaast zet Nederland zich samen met gelijkgezinde lidstaten in voor modernisering en het in lijn brengen van deze verordening met het verdrag van Lissabon.³

Vraag 7

Kunt u ingaan op het idee van hoogleraar Europees Recht Leino-Sandberg dat naast redenen voor het weigeren van documentatie ook moet worden gekeken naar de voordelen die opgaan voor het openbaar maken, zoals een doorslaggevend publiek belang, ook wel overriding genoemd?

² Antwoorden op Kamervragen over EU herstellfonds, d.d. 17 februari 2022 (Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021–2022, nr. 1758).

³ Non paper – Increasing transparency and accountability of the EU | Publication | The Netherlands at International Organisations (permanentrepresentations.nl)

Antwoord 7

Het meewegen van het publieke openbare belang is reeds onderdeel van de Eurowob. Dit is opgenomen in artikel 4 lid 3 van de Eurowob.⁴ Dit artikel bevat een uitzonderingsgrond om openbaarmaking te weigeren wanneer het besluitvormingsproces van een EU-instelling hierdoor ernstig zou ondermijnen. Deze uitzonderingsgrond is een relatieve uitzonderingsgrond, waarin het hogere openbaar belang expliciet is benoemd als een factor die moet worden meegewogen. Daarnaast worden ook de in artikel 4 lid 2 van de Eurowob genoemde uitzonderingsgronden onderworpen aan een belangenafweging waarbij het hogere openbaar belang als factor wordt meegewogen.⁵ Nederland bekijkt altijd scherp of er voldoende grond bestaat om een verzoek tot openbaarmaking van documenten in bezit van de Raad te weigeren. Als dat niet het geval is, maakt Nederland dat kenbaar binnen de Raad middels een tegenstem en een verklaring. In beroepszaken voor het Gerecht heeft Nederland zich in sommige gevallen aan de zijde van verzoeker geschaard. Een recent voorbeeld daarvan is de beroepszaak voor het Gerecht waar Nederland optreedt aan de zijde van De Capitani (en dus tegen de Raad), omdat Nederland het niet eens is met het besluit van de Raad om openbaarmaking van een aantal documenten te weigeren.⁶

Vraag 8

Bent u het met Leino-Sandberg eens dat de Europese Commissie wel heel makkelijk deze documenten categoriseert als «intern», waarmee deze discussie op oppervlakkige wijze wordt beslecht?

Antwoord 8

Als er twijfels bestaan of de Europese Commissie de verzoeken tot toegang correct heeft afgehandeld kan een verzoeker zich richten tot de EU Ombudsman of het Gerecht (onderdeel EU Hof van Justitie). Zij kunnen dan toetsten of de uitzonderingsgronden correct zijn toegepast.

Vraag 9, 10

Bent u het ermee eens dat dit gebrek aan transparantie extra schadelijk is als het gaat om honderden miljarden euro's zoals in het Herstelfonds? Wat doet dit met het vertrouwen in de Europese Unie als het opvragen van documenten zo makkelijk en zonder documentatie wordt afgedaan door de Europese Commissie?

Antwoord 9, 10

In algemene zin geldt dat transparantie over het besluitvormingsproces van de instellingen bijdraagt aan het vertrouwen van de burgers in deze instellingen. Het is daarom belangrijk dat EU-instellingen de Eurowob-verordening correct toepassen, ongeacht het onderwerp waar het over gaat. Instellingen zoals de EU Ombudsman en het Gerecht spelen een belangrijke rol in het toetsen van de juiste toepassing van de Eurowob door de EU-instellingen. Binnen de Raad spant Nederland zich in om de EU-besluitvormingsprocedures inzichtelijker en toegankelijker te maken.

⁴ Artikel 4, lid 3 van de EG nr. 1049/2001: *De toegang tot een document dat door een instelling is opgesteld voor intern gebruik of door een instelling is ontvangen, en dat betrekking heeft op een aangelegenheid waarover de instelling nog geen besluit heeft genomen, wordt geweigerd, indien de openbaarmaking ervan het besluitvormingsproces van de instelling ernstig zou ondermijnen, **tenzij een hoger openbaar belang openbaarmaking gebiedt.*** *De toegang tot een document met standpunten voor intern gebruik in het kader van beraadslagingen en voorafgaand overleg binnen de betrokken instelling wordt ook geweigerd nadat het besluit is genomen, indien de openbaarmaking ervan het besluitvormingsproces van de instelling ernstig zou ondermijnen, **tenzij een hoger openbaar belang openbaarmaking gebiedt.***

⁵ Artikel 4, lid 2 van de verordening (EG) Nr. 1049/2001: *De instellingen weigeren de toegang tot een document wanneer de openbaarmaking ervan zou leiden tot ondermijning van de bescherming van:*

- *de commerciële belangen van een natuurlijke of rechtspersoon, met inbegrip van intellectuele eigendom,*
 - *gerechtelijke procedures en juridisch advies,*
 - *het doel van inspecties, onderzoeken en audits,*
- tenzij een hoger openbaar belang openbaarmaking gebiedt.**

⁶ Kamerstuk 21 501-02, nr. 2398

Bijvoorbeeld door in te blijven zetten op de herziening van de *limité*-richtsnoeren van de Raad, zodat de *limité*-markering van Raadsdocumenten eerder wordt opgeheven.

Vraag 11

Kunt u zich in Europees verband inzetten (binnen de lopende discussies omtrent een nieuwe Eurowob) voor een zo breed mogelijke definitie van inhoudelijke documentatie en meer transparantie en maatwerk als het gaat om Eurowob verzoeken?

Antwoord 11

Zoals met uw Kamer besproken bij het CD informatievoorziening van 10 februari jl. blijft het kabinet zich inzetten voor transparantere EU besluitvorming. Het non-paper van 2019 bevat de inzet van Nederland en 9 gelijkgezinde lidstaten om de Eurowob te moderniseren en in lijn te brengen met het Verdrag van Lissabon.⁷

⁷ Non paper «Increasing transparency & accountability: The key to a better functioning of the Union»